

Fenntartási időszakába lépett a *Cselekvő közösségek* projekt

2019. szeptember 15-én lezárult a három évvel korábban, 2016. szeptember 16-án indult Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás (EFOP-1.3.1-15-2016-00001) kiemelt európai uniós projekt. A projekt keretében első ízben működtek együtt a hazai könyvtárak, múzeumok és közművelődési intézmények szakmai központjai annak érdekében, hogy a közösségfejlesztés eszközeivel növeljék a társadalmi aktivitást, a közösségi szerepvállalást és hozzájáruljanak az esélyegyenlőség erősítéséhez. A projekt legfontosabb eredményei közé tartoznak azok a fejlesztések, amelyek a megjelent kiadványokban – önálló kötetekben, szakmai lapokban, – illetve elektronikusan elérhetők a projekt honlapján és wiki-felületén a fenntartási időszak alatt, továbbá folytatódik a Közösségek Hete országos rendezvénysorozat, valamint évente egy konferenciára is sor kerül. Az alábbiakban áttekintést adunk a projektcélokról, az elért eredményekről, elsődlegesen a könyvtári területre, ezen belül is a közösségi részvételi alapú működés módszertanára helyezve a hangsúlyt. Írásunk alapját a Könyvtári Figyelő 2019. évi Különszámában megjelent nagyszabású projektösszegzés képezi.¹

Tárgyszavak: közösségfejlesztés; esélyegyenlőség; Európai Unió; Magyarország

Együttműködő társadalom

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)²⁹ *Együttműködő társadalom* elnevezésű, egyes számú prioritási tengelyén belül az 1.3 intézkedés a *Társadalmi együttélés erősítése*. A *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* projekt ehhez kapcsolódott, átfogó célként megjelölve a társadalmi aktivitás növelését, a fejlesztésbe bevont településeken a közösségi szerepvállalás erősítését, a települések önkormányzatai, kulturális intézményei és lakosai közötti kapcsolatok erősítését, az együttműködés kultúrájának magasabb szintre emelését. Projektcélként a kulturális intézmények egyedi eszközeivel folyamatos szakmai-módszertani támogatás biztosítását a települések és azok kulturális intézményei, és/vagy civil szervezetei számára társadalmi kohéziót erősítő, közösségfejlesztési folyamatok megvalósításához jelölte meg. A projekt szervesen kapcsolódott a *helyi identitás és kohézió erősítése* elnevezésű Terület- és Településfejlesztő Operatív Program pályázatokhoz (TOP-5.3.1-16 és TOP-6.9.2-16)³, amelyek célja a települések, településrészek, régiók közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése, illetve közösségfejlesztő folyamatok finanszírozása. A *Cselekvő közössé-*

gek projekt e közösségfejlesztő munkához biztosított módszertani támogatást, lefektetve a közösségfejlesztési beavatkozások módszertani alapját. Gyakorlati segítségnyújtást a pályázóknak a projekt országos mentorhálózatának kialakítása és működése biztosított. A projekt a TOP-felhívások kezdeményezettjeit szakmai kiadványokkal, képzésekkel és kommunikációs felületek biztosításával segítette, illetve a honlapon elérhető eredmények, valamint a projektben kifejlesztett képzések révén segíti ma is.

Együttműködés konzorciumi keretek között

A projektcélok megvalósítására három szakterületi módszertani központ vállalkozott: a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (SZNM-MOKK)⁴ konzorciumvezetőként, míg az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. (NMI NKft.)⁵ és az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK)⁶ együttműködő konzorciumi partnerekként. A nemzeti könyvtárban a Könyvtári Intézet (KI)⁷ felelt a szakmai megvalósításért. Közvetlenül a projekt indulását megelőzően készült el a megvalósíthatósági tanulmány, majd kialakultak a szakmai megvalósító teamek, valamint megkezdődött a módszertani fejlesztések és a gyakorlati te-

vékenységek részleteinek megtervezése. Elkészült a projekt honlapja,⁸ ahol folyamatosan gyarapodva ingyenesen elérhetővé vált minden, projekttel kapcsolatos információ és eredmény.

Módszertani fejlesztés

A közösségfejlesztő és a kulturális önkéntességet serkentő folyamatok növelésének céljából szakmai segédletek, útmutatók elkészítésére nyílt lehetőség a projekt keretein belül. A projektmegvalósítók hazai és nemzetközi jó gyakorlatokat adaptáltak magyar viszonyok között alkalmazható módszertanná a első szakmai feladatként. A munkába szakmai műhelynapok (az első 2016 decemberében, majd a következő 2017 márciusában volt) keretében bevonták az egyes szakterületek szakértőit, egyetemi oktatókat, civil szervezetek szakembereit. A módszertani fejlesztés hat fő téma mentén összpontosult: közösségfejlesztés, intézményi önkéntesség, esélyegyenlőség, közösségfejlesztési folyamatok mérés-értékelése, közösségi részvételi alapon működő intézményi modell, valamint a mentorálási folyamat minőségbiztosítása. Mind a hat téma feldolgozása önálló munkacsoportot igényelt. Az ő munkájuk végeredménye lett a hat módszertani útmutató, amely elektronikus formában szabadon elérhető a projekt Tudástárában, illetve nyomtatva is megjelentek, önálló kötetként.⁹

Közösségfejlesztés

A „Közösségfejlesztés módszertani útmutató” Arapovics Mária és Vercseg Ilona szerkesztésében látott napvilágot. A kötet tisztázza a közösségfejlesztés alapelveit, helyzetelemzést tár az olvasók elé, valamint akciók, tevékenységek, események, programok, folyamatok szervezésének, fejlesztésének elméletét adja át, elsődlegesen a TOP-kedvezményezett települések közösségi igényeit szem előtt tartva. Az elméleti anyag befogadását fogalomtár segíti.¹⁰ A kötet angol fordítása is megjelent elektronikus formában.¹¹ 2019-ben elkészült az útmutatónak a projekt gyakorlati példáival bővített, átdolgozott változata Arapovics Mária szerkesztésében.¹²

Intézményi önkéntesség

A Csordás Izabella szerkesztette „Gyakorlati útmutató intézményi önkéntes programok létrehozásához és működtetéséhez” című kiadvány fogalmi alapozást, stratégiaalkotási és adminisztrációs tudnivalókat kínál olvasóinak, illetve bemutatja az önkéntesség HR-folyamatait. Mellékletként minta-

dokumentumok segítik az önkéntes programok szervezését.¹³ E kiadványból készült rövidített angol nyelvű elektronikus kiadás,¹⁴ valamint online elérhető melléklet az egyes szakterületek jó gyakorlatáiból.¹⁵

Intézmények társadalmiasítása

A projekt által megszólított könyvtárak, múzeumok és közművelődési intézmények társadalmiasítása, azaz közösségi részvételen alapuló működésének támogatása, fejlesztése a projekt egyik fontos célkitűzése volt. Ennek az újszerűnek ható, bár valójában az intézmények, különösen a könyvtárak által gyakorlatilag a mindennapokban is alkalmazott működési modellnek az elméleti alapjait a *Beke Márton* szerkesztésében megjelent „*Kulturális intézmények társadalmiasított működtetése*” című módszertani útmutatóban fektették le.¹⁶ Az útmutató végleges, jelentősen átdolgozott változata végül 2019-ben jelent meg *Arapovics Mária, Beke Márton, Dóri Éva* és *Tóth Máté* szerkesztésében „*A kulturális intézmények társadalmiasított működési módja – Módszertani útmutató a közösségi részvételen alapuló működtetéshez*” címen.¹⁷ A kötetben a közösségi részvétel elméletéről tájékozódhatunk, valamint az egyes szakterületeken alkalmazott konkrét módszerekről és követelményrendszeréről. Angol nyelvű kiadása is készült a kiadványnak.¹⁸ A téma könyvtári vonatkozásaira tanulmányunk releváns részében visszatérünk még.

Intézményi esélyegyenlőség

A *Csongor Anna* szerkesztésében megjelent „*Esélyegyenlőségi módszertani útmutató – háttéranyag*” című kiadványban – az előző útmutatókhoz hasonlóan – az érdeklődő intézményekben dolgozó szakemberek számára készült elméleti anyag olvasható gyakorlati praktikákkal kiegészítve.¹⁹ A háttéranyag végleges, bővített változata a konzorcium kiadásában „*Esélyegyenlőségi módszertani útmutató kulturális intézményeknek*” címen jelent meg 2019-ben.²⁰ A *Szu Annamária* szerkesztésében készült „*Esélyegyenlőségi kalendárium – Kulturális intézmények esélyegyenlőségi jó gyakorlatai a világban*” című kiadvány nemzetközi példákat ismertető adott hátrányos helyzetű csoportokra fókuszáló szolgáltatások, programok bemutatásával.²¹

Mérés-értékelés és minőségbiztosítás

Dóri Éva szerkesztésében jelent meg – egy 2017-es munkaanyagot követően – a „*Közösségfejlesztés*”

tési folyamatok mérés-értékelése” című módszertani útmutató. A kötet elméleti háttérrel biztosít a kulturális intézményeknek ahhoz, hogy környezetükben követni és mérni tudják a közösségfejlesztő munka során elérhető eredményeket és hatásokat.²² E kiadvány angol fordítása is elérhető a Tudástárban.²³ A hatodik, belső működést szabályozó útmutató a szakmai megvalósítás belső segédleteként a *Cselekvő közösségek projekt mentorhálozatának minőségbiztosítási terve*.²⁴

Szakmai folyóiratok tematikus különszámai

A projekt szakmai és módszertani tevékenységének bemutatására kiváló felületet biztosítottak a konzorciumi partnerek szakmai folyóiratainak tematikus, *Cselekvő közösségek* különszámai. Könyvtári területen két szakfolyóirat, a „*Könyv, könyvtár, könyvtáros (3K)*”, illetve a „*Könyvtári Figyelő*” érintett. A 3K első különszáma (2017/4. sz.) a projekt ismertetését és az annak szellemiségével kapcsolatos példákat vette sorra. A 2018. évi különszámot a „*Közösségek Hete*” nevű program-sorozat inspirálta, míg a 2019. évi különszámba a közösségi részvételen alapuló működés jó gyakorlatai kerültek bemutatásra. A Könyvtári Figyelő első, 2017-es tematikus különszáma a projekt elméleti és módszertani keretét ismertette hazai és külföldi kitekintésekkel. A 2018-as különszám középpontjában a közösségi terek és a közösségvezérelt könyvtári szolgáltatások álltak, míg a 2019-es különszám a *Cselekvő közösségek* projekt teljes, a könyvtári szférát érintő összefoglaló ismertetésére vállalkozott az eredmények bemutatásával.

Cselekvő Közösségek Wiki

A módszertani fejlesztés során keletkezett szakirodalom egyszerűbb áttekinthetőségének és folyamatos bővíthetőségének céljából született meg az OSZK gondozásában a *Cselekvő Közösségek Wiki*.²⁵ A rendszer a Wikipedia logikáját követve nyújt szabadon szerkeszthető felületet a közösségfejlesztés iránt érdeklődők számára. A tartalom magját az útmutatók alapján készült, lektorált szócikkek képezik, de bárki példákkal, saját módszerekkel bővítheti a repertoárt. Az esélyegyenlőséget szem előtt tartva az oldal készítői a WCAG 2.0 Akadálymentesítési Útmutató elveit követték.

Módszertani szakmai napok

A konzorcium tagjai összesen tíz alkalommal egy napos belső szakmai rendezvényt tartottak a módszertanok továbbfejlesztésének céljából. A nemzeti

könyvtár évente egy ilyen rendezvénnyel, azaz három alkalommal várta a projekt munkatársait. Az első alkalommal fontosnak tartottuk, hogy a projektcsapat más területen dolgozó tagjai megismerjék a könyvtárak közösségépítő tevékenységét, ezért bemutattuk az országban megvalósult ilyen jellegű fejlesztéseket, eredményeket. A következő évben már az egyik kiemelt projekt cél, az intézmények társadalmiasítása, azaz közösségi részvételi alapú működésének szakmai előkészítése zajlott ezen a napon, harmadik alkalommal pedig az OSZK projektcsapata által szervezett megyei szakmai találkozók programjaiból válogattunk, amelyek az aktív közösségek munkáját mutatták be.

Megyei szakmai műhelynapok és tanulmányutak

Miért szeretek itt élni? címmel az OSZK projektcsapata együttműködésben a projekt mentoraival a TOP-pályázatokban érintett települések képviselő-testületi és hivatali munkatársai számára rendezett egynapos szakmai műhelyeket – a főváros és Pest megye kivételével – mind a 18 megyében. Az előadók áttekintették a *Cselekvő közösségek* projekt, a TOP-5.3.1-16 és TOP-6.9.2-16 konstrukciók összefüggéseit, illetve a pályázatok megvalósításának kérdéseit, műhelymunka során modellezték a fejlesztési lehetőségeket. Az alkalmakra 2017 nyara és 2018 májusa között került sor, összesen 756 résztvevővel, akik 434 településről érkeztek.

A projekt harmadik ütemében, szintén a nemzeti könyvtár stábjának és a mentorok munkájának köszönhetően került sor a 18 érintett megyében az aktív közösségek megismerkedését, tapasztalatcseréjét szolgáló egynapos szakmai műhelynapokra. A legfontosabb cél találkozóhely és alkalom biztosítása volt a szomszédos településeken tevékenykedő közösségek számára, melyek során megismerkedhettek egymással, ötleteket, tapasztalatokat cserélhettek. A 2019 januárja és nyara között megtartott találkozókön 305 településről 401 közösség 678 képviselője vett részt.

A projekt keretében lehetőség nyílt a könyvtárosok számára is belföldi és külföldi szakmai tanulmányutakon részt venni. Az intézménylátogatásokat, a helyi jó gyakorlatokat és közösségeket megismertető utazásokat külföldre (12 utat 14 EU-tagországba) a Szabadtéri Néprajzi Múzeum, míg a belföldi tanulmányutakat az NMI Művelődési Intézet szervezte. A külföldi utakon 239 fő, míg a belföldieken 1259 fő vett részt.

Nemzetközi tudományos konferenciák

A projekt keretében három nemzetközi tudományos konferenciát rendeztek meg. Az első évben a múzeumi, a harmadikban a közművelődési szakterület került a központba. A második évben rendezte meg az OSZK a debreceni Kölcsey Központban *Partnerségben a könyvtárral – In Partnership with Libraries* címmel a könyvtári szakterület kétnapos konferenciáját, 240 résztvevővel, 31 előadással. Az esemény fókuszában a könyvtár közösségfejlesztő és közösségépítő szerepe állt, karöltve az ezt támogató online és offline gyakorlati megoldásokkal. A külföldi előadók között könyvtári szempontból kiemelkedő volt *Neil Fitzgerald*, a British Library digitális kutatási vezetőjének prezentációja. Az előadásokról készült konferenciakötet *Sági Ilona* szerkesztésében jelent meg, a kiadvány a projekt honlapjáról letölthető.²⁶ A konferencia hanganyaga meghallgatható és a prezentációk megtekinthetők az esemény oldalán:

https://cselekvokozossegek.hu/partnersegben_a_konyvtarral/.

A múzeumi terület konferenciájára *Partnerségben a múzeummal – In Partnership with Museums* címmel 2017. november 20–21-én került sor Egerben, míg a közművelődés területére *Partnerséggel a közművelődéssel – In Partnership with Community Culture* címmel a Lakitelki Népfőiskolán 2019. május 15–16-án. A konferenciaanyagok elérhetők a projekt weboldalán:

<https://cselekvokozossegek.hu/koferenciak/>.

Közösségek Hete

A projekt kiemelt rendezvénysorozata a 2017-ben hagyományteremtő szándékkal indult *Közösségek Hete* májusi, tematikus kampányhét, amelyen több száz település, kulturális intézmény és közösség vesz részt országsszerte azzal a céllal, hogy tevékenységük révén felhívja a figyelmet a közösségi kezdeményezésekre, a társadalmi együttműködés értékeire, illetve a közösségteremtés fontosságára. A tervek szerint a *Közösségek Hete* nem ért véget a projekt zárásával, hagyományteremtő céllal a fenntartási időszakban is tervezzük megrendezni minden év május közepén.

Kutató-fejlesztő tevékenység

A Nemzeti Művelődési Intézet Nkft. koordinálásával és a konzorciumi partnerek kutató-fejlesztő stábjainak közreműködésével végzett munka középpontjában a projekttevékenységek hatásméré-

se állt. A munkatársak végezték a mentorhálózat monitoring tevékenységét, felmérték a kulturális közösség-szervezés gyakorlatának és a projekt közösségfejlesztési folyamatának hatásait, hatásmérést végeztek a társadalmiasításban érintett intézményeknél. Kvalitatív kutatás formájában a kérdezőbiztosok a közösségfejlesztési folyamatokban érintett települések véleményformálóit kérdezték. A Kodolányi János Főiskolával együttműködésben készült el a projektben érintett három kulturális terület Delfi-módszertant alkalmazó jövő- és trendkutatása. A három terület kutató-fejlesztő csoportjai egy nagyszabású kutatást végeztek *Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése* címen a célból, hogy megvizsgálják az érintett intézményrendszer társadalmi és közösségi beágyazottságának mértékét. A kutatás során nyert adatok tükrében megismerhetővé vált a hazai könyvtárak helyzete a közösségi részvételen alapuló működés követelményei, illetve az önkéntesség és az esélyegyenlőség tükrében. A vizsgálat igazolta, hogy a könyvtárak képesek megfelelni a folyamatosan változó környezetben is jelentkező használói igényeknek, valamint megerősítette a szakmában ismert hiányosságokat az önkéntesség és a fizikai akadálymentesítés témáját illetően, amelyek fejlesztésével jelentősen elősegíthető a könyvtárak hatékonyabb társadalmi beágyazottsága.²⁷ A kutatási jelentések megtekinthetők a projekt [vonatkozó weboldalán](#).

Kulturális intézmények közösségi részvételen alapuló működése, azaz a társadalmiasítás

A módszertani útmutató összeállításánál során a „társadalmiasítással” foglalkozó munkacsoport lefektette a modell elméleti alapjait egy nemzetközi keretrendszer (*International Association for Public Participation – IAP2*) felhasználva. A társadalmiasítás, vagyis egy intézménynek a közösségi részvételen alapuló működése a helyi lakosok és közösségek igényeinek, érdeklődésének és szándékainak középpontba helyezését jelenti. Úgy tűnik, az ilyen működés elemei már adóttak egy jól működő könyvtár esetében, így a munkacsoport is e gondolatot követve kezdte meg a munkát, összegyűjtve az útmutatóba azokat a praktikákat és szolgáltatásokat, amelyek e filozófia mentén érvényesülnek. A projekt módszertana ezeket illesztette használható keretrendszerbe egy hétlépcsős modellt felállítva:

1. lépés: a közösségi részvételen alapuló működéshez szükséges folyamat előkészítése;
2. lépés: az érintettek azonosítása és elérése;

3. lépés: a megfelelő részvételi szint kiválasztása (tájékoztatás, konzultáció, bevonás, együttműködés, felhatalmazás);
4. lépés: közösségi részvétel a döntéshozás folyamatában;
5. lépés: összehangolt célok és eszközök;
6. lépés: intézményi dokumentumokban megjelentetett folyamat;
7. a közösségi részvételen alapuló működés megszilárdítása.

A részvételi szint kiválasztása hangsúlyos tényező a társadalmiasítás folyamatában. A tájékoztatás szintje passzív információ szétsugárzását jelenti a használói visszacsatolások fogadásának lehetősége nélkül, így a közösségi részvételen alapuló működés alapfeltétele legalább a konzultáció szintjének elérése, amelynek kritériuma a felhasználók visszajelzéseinek egy már „bejártott” módja, legyen szó elégedettségi kérdőívről, vagy szimplán üzenőfalról, vendégkönyvről. A magasabb részvételi szinteknél fokozatosan nő a használói réteg beleszólása egy adott munkafolyamat részleteibe, azonban a legmagasabb szint, a felhatalmazás szintje, (amikor lényegében az olvasó mondja meg, hogy mi történjen) gyakorlatilag megvalósíthatatlan közgyűjteményi keretek között, a működést meghatározó, és a felelősségi köröket pontosan tisztázó jogszabályok miatt. Az egyes részvételi szintek egy-egy munkafolyamatot illetően határozhatók meg. Például elég gyakori, hogy rendezvényszervezés terén egy könyvtár döntéshozói szinten működik együtt szorosan egy civil szervezettel a programok kialakítása során, míg ugyanez a könyvtár a gyűjteményfejlesztést illetően csupán igényfelmérések útján tájékozódik az olvasói kívánalmakról.²⁸

A projekt eredményességi mutatói között szerepelt szakterületenként 18, összesen 54 társadalmiasítottan működő intézmény működése. Ennek elérése érdekében a konzorciumi partnerek 6–6–6 regionális szakmai találkozót szerveztek *Közösségben, a közösségért – a kulturális intézmények közösségi részvételen alapuló működésének „társadalmiasításának” lehetőségei* címmel. Az OSZK projektcsapata Békéscsaba, Győr, Pécs, Debrecen, Eger és Veszprém városát látogatta meg a módszertan megismertetésének céljával. A műhelynapokat megelőzően a módszertani útmutató alapján a meghívókhöz csatolt kérdőívek készültek, előzetesen felmérve azt, hogy az érdeklődő könyvtárak mennyiben felelnek meg a kritériumrendszernek. Az előzetes hipotéziseket igazolva, amelyet a workshopokon tapasztaltak még inkább

alátámasztottak, egyértelművé vált, hogy a közösségi részvételen alapuló működés eszméjét többnyire magukénak tudják a hazai közkönyvtárak. A hat regionális kérdőív tanulságainak levonását követően elkészült egy végső, javított teszt, amellyel még pontosabban meg lehetett határozni egyrészt a könyvtár alkalmasságát a társadalmiasítás feltételeit illetően, másrészt a teszteredmények maguknak a könyvtáraknak is segítséget nyújthatnak munkafolyamataik megfelelő részvételi szintjének kiválasztásához. Említésre méltó, hogy a *Mi-nőségi könyvtár* elismeréssel rendelkező könyvtárak szempontrendszerre jelentős átfedést mutat a társadalmiasítás követelményrendszerével, így a minősítéssel rendelkező könyvtárak gyakorlatilag a közösségi részvétel eszmeiségét követik, a használói visszacsatolások rendszerének kialakításával. A módosított kérdőívvel számos könyvtárat – többségükben a szakmai találkozókra is résztvevőket – megkerestünk, és végül közülük 21 könyvtár felelt meg a közösségi részvételen alapuló működés feltételeinek.

Országos mentorhálózat működése

A konzorcium létrehozott egy országos kulturális közösségfejlesztő mentorhálózatot. A mentorok elsődleges feladata a TOP-pályázatok nyertes településeinek a helyi vezetésnek és közösségeknek szakmai és módszertani segítségnyújtása a közösségfejlesztői folyamatok tervezésében és lebonyolításában, a projekt módszertani fejlesztésének köszönhető eszközök és jó gyakorlatok megosztásával. A lakosság és a közösségek, illetve a kulturális intézmények közötti hatékonyabb együttműködés kialakításában, ösztönzésében is szerepet vállaltak. A mentorokat a Szabadtéri Néprajzi Múzeum foglalkoztatta, azonban a konzorciumi partnerek felosztották a megyéket a mentorok munkáját támogató koordinációs csoportjaik között. Az OSZK munkatársai hat megye mentorainak munkáját koordinálták. A mentorok havonta egy alkalommal belső szakmai műhelynapon mélyítették el ismereteiket és osztották meg egymással tapasztalataikat. Tíz műhelynapra az OSZK-ban került sor, a szervezést és a lebonyolítást is a könyvtári projektcsapat végezte.

Mintaprojektek

A mintaprojektek a múzeumi, közművelődési és könyvtári szféra, valamint a civil szféra és az önkormányzatok együttműködésében születtek, helyi identitástudatot és társadalmi szerepvállalást erősítő programok. Mintául szolgálnak a helyi lako-

soknak és közösségeiknek arra, hogy felismerjék és újszerűen hasznosítsák saját erőforrásaikat, a regionális kreatív ipart, illetve a kulturális turizmust fejlesztve. 17 megyében összesen 25 mintaprojekt létesült, amelyek listája – valamint a bemutatkozó kiadványok és kisfilmek – megtekinthetők a *Cselekvő közösségek* projekt weboldalán, valamint az *Arapovics Mária* szerkesztésében megjelentő összefoglaló kötetben.²⁹

Gamifikáció

A Nemzeti Művelődési Intézet projektcsapata vállalta a gamifikáció (játékosítás) szemléletében közösségi játékok elkészítését. Ezek a társasjátékok, valamint a *Cselekvővárosban* játszódó online webböngészős játék a projekt közösségi szemléletét kívánja átadni kicsiknek és nagyoknak egyaránt. Utóbbi kiváló játékos pedagógiai eszköz lehet megismertetni például a diákokkal a közösségi szemléletet és a kulturális intézményeket, értékeket.

Szakmai továbbképzések

A *Cselekvő közösségek* projekt 420 kulturális szakember továbbképzését vállalta a projekt által finanszírozott, akkreditált, 60 órás, *A kulturális közösségfejlesztés gyakorlata* elnevezésű képzésen, amelyet a téma szakértőinek bevonásával fejlesztettek és valósítottak meg. 122 fő 60 órás kontakt képzésben, míg 365 fő úgynevezett blended képzésben részesült, 30 óra kontakt és 30 óra e-learning tananyag elsajátításával, így összesen 478-an vettek részt a tanfolyamokon. A hallgatók megismerték egyrészt a *Cselekvő közösségek* projekt közösségfejlesztési, esélyegyenlőségi, intézményi önkéntességgel foglalkozó, valamint társadalmiasítási módszertanát, majd az így szerzett ismeretanyagot saját munkájukban kamatoztathatták. Az OSZK projektstáb oktatási csoportjának szervezésében, hét turnusban 144 hallgató – többnyire könyvtárosok – végezte el a tanfolyamot. A szakmai továbbképzésen túlmenően a közösségfejlesztés és a helyi közigazgatás kapcsolatát, egymásra gyakorolt hatását ismertető egynapos képzésekben részesült 350 önkormányzati munkatárs és köztisztviselő az ország 18 megyéjében, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum projektcsapatának szervezésében. A közösségfejlesztő mentorok képzése több lépcsőben, 120 órás alap- és 60–60 órás blended képzés keretében valósult meg.³⁰

Összefoglaló

A projekt három év alatt megvalósította a vállalt célkitűzéseit.

Projekteredmények: 444, mentorok által gondozott helyi közösség, 1013, módszertani fejlesztéssel elért település, településrész, 76 fő kulturális közösségfejlesztő mentor, 54 társadalmiasítottan működő intézmény, 478, képzésben részt vevő, kulturális intézményben dolgozó szakember. Ezeknek az eredményeknek az elérését a konzorcium a *Megvalósíthatósági tanulmányban* kifejtett módokon, rendezvények, képzések szervezésével, módszertanok fejlesztésével, kiadványok létrehozásával, kutatásokkal, pilotprogramok ösztönzésével, komoly szakember(mentor)hálózat működtetésével érte el. A projekteredményeket részletesen bemutató kiadványok a honlapon elérhetők:

https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Cselekvő_A5_kiadvany_2019_v3_cmyk_vjn.pdf

Irodalom

- SÁGHI Ilona: A kulturális alapellátás szélesítése, erősödő közösségek, cselekvő könyvtárak = Könyvtári Figyelő 29. (65.) évf. 2019 különszám p. 11–30. https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/2019_Kulonszam_Teljes_29_65.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 20.]
- EFOP – Középpontban az ember = efop.kormany.hu <https://efop.kormany.hu/emberi-eroforras-fejlesztési-operatív-program-efop> [Utolsó elérés: 2019. december 18.]
- Terület- és Településfejlesztés Operatív Program - Közreműködő Szervezet : Általános tájékoztató = Magyar Államkincstár honlapja <http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/nem-lakossagi-ugyfelek/terulet-es-telepulesfejlesztés-operatív-program-kozremukodo-szervezet> [Utolsó elérés: 2019. december 18.]
- SZNM-MOKK weboldala <http://mokk.skanzen.hu/> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- NMI Nkft. weboldala <https://nmi.hu/> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- OSZK weboldala <http://www.oszk.hu/> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- Könyvtári Intézet weboldala <http://www.ki.oszk.hu/> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- Cselekvő közösségek weboldala <https://cselekvokozossegek.hu/> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]

- ⁹ Cselekvő közösségek Tudástár
<https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹⁰ ARAPOVICS Mária – VÉRCSEG Ilona [szerk.]: Községfejlesztés módszertani útmutató. Budapest – Szentendre : SZNM-MOKK, NMI Nkft. OSZK, 2017. 152 p. ISBN 978-963-200-666-6 (online)
https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/CSK_utmutato_kozossegfejlesztés_online_2017_0331.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹¹ ARAPOVICS, Mária – VÉRCSEG, Ilona [szerk.]: Community Development : Methodological Guide. Budapest – Szentendre : SZNM-MOKK, NMI Nkft. OSZK, 2017. 129 p. ISBN 978-963-200-676-5
https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/community_development_methodological_guide.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹² ARAPOVICS Mária [szerk.]: A közösségfejlesztés és a kulturális közösségfejlesztés gyakorlata : Módszertani útmutató, gyakorlati kézikönyv. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2019. 200 p. ISBN 978-615-6044-34-1 (online)
https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/K%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9gfejleszt%C3%A9s_crop_webre-1.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹³ CSORDÁS Izabella [szerk.]: Gyakorlati útmutató intézményi önkéntes programok létrehozásához és működtetéséhez. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2017. 203 p. ISBN 978-615-5123-56-6 (online)
https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/CSK_utmutato_onkentesség_online.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹⁴ CSORDÁS, Izabella [szerk.]: Practical Guide for the Establishment and Operation of Volunteer Programmes at Institutions. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2019
https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/csk_utmutato_intezmenyi_onkentesség_r%C3%B6vid%C3%ADtett-angol-verzi%C3%B3.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹⁵ Az intézményi önkéntesség útmutatójának melléklete
<https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Gyakorlati-%C3%BAtmutat%C3%B3-int%C3%A9zm%C3%A9ny-i-%C3%B6nk%C3%A9ntes-programok-l%C3%A9trehoz%C3%A1s%C3%A1hoz-%C3%A9s-m%C5%B1k%C3%B6dtet%C3%A9s%C3%A9hez-%C3%B3-gyakorlatok-.pdf> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹⁶ BEKE Márton [szerk.]: Kulturális intézmények társadalmiasított működtetése
https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/csk_utmutato_tarsadalmiasitas_20170331.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹⁷ ARAPOVICS Mária – BEKE Márton – DÓRI Éva – TÓTH Máté [szerk.]: A kulturális intézmények társadalmiasított működési módja : Módszertani útmutató a közösségi részvételen alapuló működtetéshez. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2019. 225 p. ISBN 978-615-5123-74-0 (online)
<https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Tarsadalmiasitas-beliv-boritoterive.pdf> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹⁸ Angol nyelvű változata az útmutatónak:
<https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/T%C3%A1rsadalmias%C3%ADt%C3%A1s-m%C3%B3dszertani-%C3%BAtmutat%C3%B3-angol-verzi%C3%B3.pdf> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ¹⁹ CSONGOR Anna [szerk.] Esélyegyenlőségi módszertani útmutató – háttéranyag. Budapest : Közösségfejlesztők Egyesülete, 2017. március 9. [online]
https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/csk_utmutato_eselyegyenloseg_20170331.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ²⁰ CSONGOR Anna [szerk.] Esélyegyenlőségi módszertani útmutató kulturális intézményeknek. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2019. 170 p. ISBN 978-615-6044-32-7 (online)
https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Eselyegyenloseg_01_04v_web_boritoval.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ²¹ SZU Annamária [szerk.]: Esélyegyenlőségi kalendárium – Kulturális intézmények esélyegyenlőségi jó gyakorlatai a világban. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2019. 135 p. ISBN 978-615-6044-36-5 (online)
https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Eselyegyenloseg_2_v06_web_boritoval.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ²² DÓRI Éva [szerk.]: Közösségfejlesztési folyamatok mérés-értékelése. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2019. 136 p. ISBN 978-615-5123-81-8
<https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Meres-Ertekeles-web.pdf> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ²³ Angol nyelvű változat webcíme:
<https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Meres-Ertekeles-beliv-EN.pdf> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]

- ²⁴ Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 kiemelt projekt kulturális közösségfejlesztési mentorhálózatának minőségbiztosítási terve. 2018. április [online] https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/csk_utmutato_minosegbiztositas_online.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ²⁵ Cselekvő Közösségek Wiki <https://cswiki.hu/> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ²⁶ SÁGHI Ilona [szerk.]: Partnerségben a könyvtárral – In Partnership with Libraries. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2019. 255 p. ISBN 978-963-200-699-4 https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Konf_kotet_2019_09_15.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ²⁷ PÓNYI László – ARAPOVICS Mária – BÓDOG András [szerk.]: Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése : Kutatási jelentés. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2019. 165 p. ISBN 978-615-5123-79-5 <https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Magyarorsz%C3%A1gi-m%C3%BAzeumok-k%C3%B6nyvt%C3%A1rak-%C3%A9s-k%C3%B6zm%C5%B1vel%C5%91d%C3%A9si-int%C3%A9zm%C3%A9nyek-reprezentat%C3%ADv-felm%C3%A9r%C3%A9se.pdf> [Utolsó elérés: 2019. december 19.]
- ²⁸ BÓDOG András: Közösségben, a közösségért : A közösségi részvételen alapuló könyvtári működés lehetőségeiről a regionális szakmai napok és egy kutatás tapasztalatai alapján Könyvtári Figyelő 29. (65.) évf. 2019 különszám p. 11-30. https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/2019_Kulonszam_Teljes_29_65.pdf [Utolsó elérés: 2019. december 20.]
- ²⁹ ARAPOVICS Mária [szerk.]: Kulturális közösségi mintaprojektek. Budapest – Szentendre: SZNM-MOKK, NMI Nkft., OSZK, 2019. 199 p. <https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/Kultur%C3%A1lis-k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9gi-mintaprojektek.pdf> [Utolsó elérés: 2019. december 20.]
- ³⁰ Cselekvő közösségek honlapja – Képzés <https://cselekvokozossegek.hu/kepzes/> [Utolsó megtekintés: 2019. december 20.]

Beérkezett: 2020. I. 27-én.

Bódog András

Könyvtári Intézet
Könyvtártudományi Szakkönyvtár.
E-mail: bodog.andras@oszk.hu

Sági Ilona

Könyvtári Intézet
Könyvtártudományi Szakkönyvtár.
E-mail: saghi.ilona@oszk.hu